

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 2, ročník 11., vydané v júni 2023

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Saint-Tropez. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

TRVALOUDRŽATEĽNÝ CESTOVNÝ RUCH V REGIÓNE KOŠICKÉHO KRAJA

SUSTAINABLE TOURISM IN THE REGION OF THE KOŠICE REGION

Tünde Dzurov Vargová ¹

Tünde Dzurov Vargová pôsobí ako odborný asistent na Katedre turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu, Prešovskej univerzity v Prešove. Vo svojom výskume sa zameriava na rozvoj cestovného ruchu z pohľadu kvality poskytovaných služieb, na rozvoj kultúrneho a mestského cestovného ruchu ako predpokladu rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu, ako aj na tvorbu projektov v cestovnom ruchu.

Tünde Dzurov Vargová is an assistant professor at the Faculty of Management and Business of the University of Prešov in Prešov, Department of Tourism and Hotel Management. In her research, she focuses on the development of tourism from the point of view of the quality of the provided services, on the development of cultural and urban tourism as a prerequisite for the development of sustainable tourism, as well as on the creation of projects in the tourism industry.

Abstract

Consumer behavior in the field of tourism recently shows a growing preference for environmentally friendly products. The aim of the presented article is to evaluate the view of the respondents on the application of sustainable tourism in the development of tourism in the Košice region. Through the questionnaire method, we found that there is room for the development of more environmentally friendly forms of tourism in the Košice region and we proposed a scheme for the sustainable development of tourism that can be used for the needs of entities operating in the tourism industry.

Key words: ecotourism, Kosice region, sustainability, tourism, visitor

Abstrakt

Spotrebiteľské správanie v oblasti cestovného ruchu v poslednej dobe poukazuje na rastúce preferencie po produktoch priateľských k životnému prostrediu. Cieľom predloženého článku je zhodnotiť pohľad respondentov na uplatnenia trvalo udržateľného cestovného ruchu v rozvoji cestovného ruchu v regióne Košického kraja. Prostredníctvom dotazníkovej metódy sme zistili, že v Košickom kraji je priestor pre rozvoj šetrnejších foriem cestovného ruchu a

¹ Adresa pracoviska: Mgr. Tünde Dzurov Vargová, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu, Katedra turizmu a hotelového manažmentu, Konštantínova 16, 080 01 Prešov
E-mail: tunde.dzurovvargova@unipo.sk

navrhli sme schému pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu využiteľný pre potreby subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu.

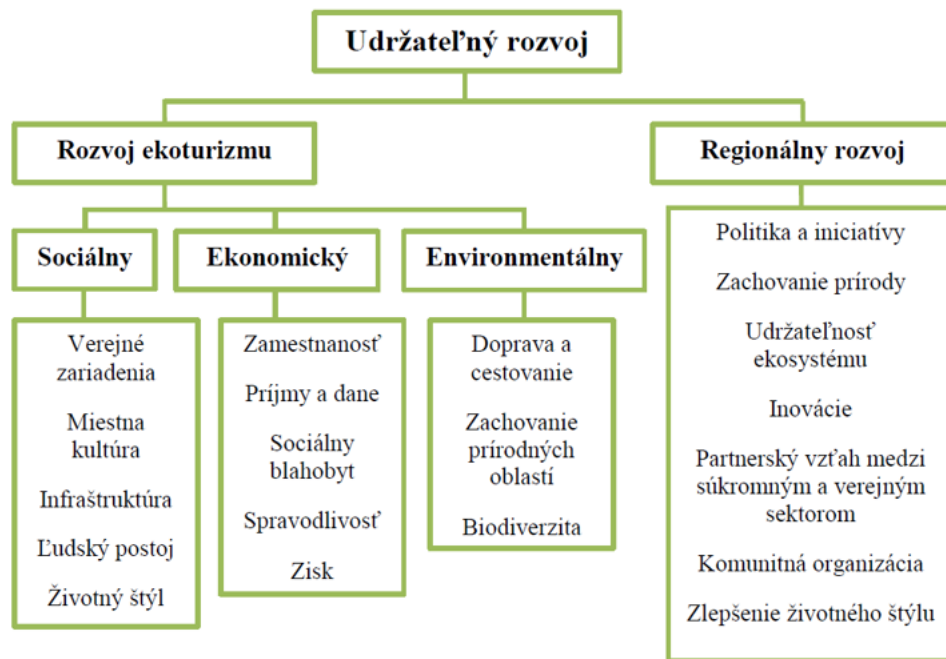
Kľúčové slová: cestovný ruch, ekoturizmus, Košický kraj, návštevník

Úvod

Budúcnosť cestovného ruchu ovplyvnia rozsiahle sociálne, hospodárske, politické, environmentálne a technologické zmeny, ktoré prinášajú nové a často neviditeľné výzvy (Novacká et al., 2020). Prioritou bude úsilie zabezpečiť trvalo udržateľný cestovný ruch, ktorý umožní trvalo udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý, a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy; poskytuje príležitosť pre vzdelávanie, zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a biologických zdrojov; rešpektuje sociálno-kultúrnu autentickosť hostiteľských komunit, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami (Novacká et al., 2020). Trvalú udržateľnosť dosiahneme, len ak budeme zodpovedne cestovať do oblastí v prírode, brať ohľad na životné prostredie a skvalitnenie života miestnych obyvateľov (TIES, 1990). Spája prírodné a kultúrne hodnoty, je založený na rozvoji komunit, má nízky negatívny vplyv na prostredie, je zameraný na vzdelávanie a interpretáciu, a tak podporuje zachovávanie prostredia, miestnych obyvateľov a pozitívne vplýva na spokojnosť návštevníkov (Chung, Dietz & Liu, 2018). Podľa Gregorovej & Koreca (2017) je cieľom udržateľného rozvoja cestovného ruchu zabezpečenie nielen uspokojovania potrieb súčasných návštevníkov v cestovnom ruchu a miestneho obyvateľstva, ale aj ochranu a zachovanie príležitostí pre budúcnosť. Košický kraj disponuje vysokým potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu. Trvalo udržateľný cestovný ruch môže byť vhodnou možnosťou rozvoja územia, kde sa cestovný ruch, vzhľadom na svoje ekonomické, sociálne a environmentálne účinky, rozvíja udržateľne. Zámerom príspevku je zistiť pohľad návštevníkov kraja na udržateľnosť pri realizácii cestovného ruchu.

Prehľad literatúry

Na zhodnotenie posunu k udržateľnému rozvoju je vhodné využiť ekosystémové služby, ktoré vyjadrujú prínosy ekosystému pre ľudí. Ekosystémové služby sú účinným nástrojom porozumenia vzťahov medzi prírodou a spoločnosťou. Rozvoj cestovného ruchu, podobne ako rozvoj iných sektorov, závisí na ekosystémových službách (Pueyo-Ros, 2018). Cestovný ruch využíva produkčné služby na poskytovanie stravovania návštevníkom a výrobu energie. Zároveň sú rekreačné a kultúrne ekosystémové služby dôležité pre zvyšovanie spokojnosti návštevníkov (Šambronská & Matušíková, 2020).

Obr. 1 – Dosiachnutie trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom rozvoja ekoturizmu a regiónu
Zdroj: Kiper 2013

Ako uvádzajú Chung, Dietz & Liu (2018) na medzinárodnej úrovni v roku 2015 definovala Organizácia spojených národov (OSN) ciele udržateľného rozvoja, ktoré zdôrazňujú, že udržateľný rozvoj je spoločnou zodpovednosťou a základnou súčasťou národných politik a rozhodovacích procesov. Európska únia nadväzuje na tieto ciele a vychádza z predpokladu, že konkurencieschopnosť európskeho cestovného ruchu je úzko spojená s jeho udržateľným rozvojom a kvalita destinácií cestovného ruchu závisí najmä od ich prírodného a kultúrneho prostredia.

Viaceré definície, ktoré uvádzajú Mitríková & Dzurov Vargová (2019), Šenková (2020), Maráková & Gajdošík (2013) zdôrazňujú, že ekoturizmus predstavuje istú formu alternatívy v porovnaní s masovým cestovným ruchom, ktorý spôsobuje mnohé dysfunkcie. Zahraniczne výskumné štúdie na základe uvedenia Bednárovej (2011), Heskovej et al. (2015), Butowského (2015) potvrdzujú rastúci záujem o cestovný ruch v prírodnom prostredí, rastúce environmentálne povedomie návštevníkov. Na trhu sa objavuje nový, špecifický, ale početný a rastúci segment, ktorý otvára nové podnikateľské príležitosti. Ekoturizmus v podmienkach Slovenska možno vymedziť ako novú produktovú líniu, ktorá prináša nové možnosti osloviť moderný trhový segment návštevníkov (Šambronská, 2020). Ako uvádzajú Maráková, Gajdošík & Marciš (2020) Košický kraj orientáciou na ekoturizmus získava konkurenčnú výhodu na trhu, keďže výnosy z predaja takto orientovaných produktov medziročne rastú aj tým, že spoločnosť si uvedomuje dôsledky necitlivých zásahov človeka do prírodného prostredia. V posledných desaťročiach sa prírodný turizmus stal najrýchlejšie sa rozvíjajúcou formou cestovného ruchu s priemerným tempom rastu 10–30 %. Jeho podiel na trhu cestovného ruchu predstavuje v súčasnosti okolo 20 %. Medzinárodné štúdie tiež uvádzajú, že 40 % globálneho hospodárstva je založené na biologických produktoch a procesoch, čím upozorňujú na to, že na zachovaní biodiverzity záleží (Mitríková & Dzurov Vargová, 2019, Eurostat, 2019). Podľa Kuenziho McNellyho (2008) je rozvoj ekoturizmu v súčasnosti

dôležitým nástrojom na zachovanie prírodného prostredia, v čom aj väčšina krajín zaznamenáva pozitívne trendy.

Aj keď dopyt po prírodnom turizme rastie, čoraz dôležitejšiu úlohu zohráva konkurencia a schopnosť zaujať a prilákať návštevníkov v stále sa rozširujúcom portfóliu lukratívnych turistických destinácií (Švedová et al., 2020). Región, ktorý očakáva od prírodného turizmu profit, musí byť zároveň nositeľom unikátnej regionálnej pridanej hodnoty, ktorá má potenciál vytvárať zvýšený záujem o návštevu, obzvlášť ak ide o oblasť, ktorá je geograficky alebo inak znevýhodnená. Táto pridaná hodnota musí byť zároveň dobre marketingovo a organizačne manažovaná, v opačnom prípade nebude jej vysoký potenciál dostatočne zhodnotený (Švedová et al., 2020).

V podmienkach Slovenskej republiky existujú k problematike udržateľnosti a udržateľnosti rozvoja cestovného ruchu viaceré koncepčné a strategické dokumenty. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2020-2024 z perspektívy cestovného ruchu a ochrany prírody (schválené Národnou radou Slovenskej republiky 30.04.2020), Návrh Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 – nové znenie (skrátene: „Slovensko – 2030 – nové znenie.“ (Schválené v Národnej rade SR 20.01.2021), Envirostratégia 2030 – kde priamo v kapitole 13.3. je cieľ „Zlepšiť environmentálne povedomie prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva a cestovného ruchu“ (Mitríková & Dzurov Vargová, 2019). Protokol o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (tzv. Karpatský dohovor), Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva, Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch to sú aktuálne platné koncepčné a strategické dokumenty na národnej úrovni, v ktorých sa Slovensko zaviazalo alebo rozhodlo pre realizáciu udržateľného rozvoja, a to aj v oblasti cestovného ruchu. Na úrovni Košického kraja bola vypracovaná Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja na roky 2014–2020.

Udržateľný rozvoj či spoločenská zodpovednosť sa už v mnohých krajinách Európskej únie stal a stáva rozpoznateľným prístupom a nástrojom i na rozvoj a riadenie cestovného ruchu v území. Nielen účelové zameranie sa na zisk, ale zmeny riadenia a dôslednejšie sledovanie efektivity vynaložených prostriedkov, udržateľnosť, zameranie sa na dodávateľský reťazec, zintenzívnenie spolupráce, klimatické a environmentálne dopady či očakávania miestnych obyvateľov a vplyv cestovného ruchu na ich životné prostredie i samostatnú kvalitu produktu cestovného ruchu. Pretože z kvality prostredia vychádza kvalitný produkt cestovného ruchu (Šambronská & Matušíková, 2020).

Udržateľný vychádza zo slova udržovať, čo znamená vedome a aktívne sa usilovať o zachovanie systému v rovnovážnom stave. Najčastejšie sa tento pojem alebo udržateľnosť spája so slovom „rozvoj“, ktorý v sebe zahŕňa kvalitatívny aj kvantitatívny význam vývoja človeka a spoločnosti. V praxi sa častokrát stretávame aj s pojmom „rast“. Tento pojem, ale nie je vhodný. Pretože v ekosystéme Zeme a prírodných zdrojov neustály rast nie je možný. Komplexne najvýstižnejší je pojem udržateľný rozvoj cestovného ruchu (Kuenzi & McNelly, 2008).

Myslíme si, že pokiaľ má byť dosiahnutý komplexný rozvoj územia v súlade s princípmi udržateľnosti, mala by stratégia rozvoja cestovného ruchu byť neodmysliteľnou súčasťou procesu plánovania a riadenia rozvoja územia. Docielenie tejto integrácie je možné pomocou vybraných nástrojov riadenia, akými sú územné plánovanie, urbanizmus, regionálna analýza, obzvlášť dôležitý koncept únosnosti a únosnej kapacity (v jednotlivých vrstvách nielen objemu návštevnosti, ale aj vody, emisii, systém ekologického riadenia a ďalšie).

Pojem udržateľný cestovný ruch sa často zamieňa aj s environmentálnym, ekologickým alebo zeleným cestovným ruchom. Udržateľný cestovný ruch je širší pojem zahŕňajúci a prejavujúci sa vo všetkých druhoch cestovného ruchu. Nie je len o ochrane prírodných zdrojov, ako je to v prípade environmentálneho, ekologického alebo zeleného cestovného ruchu. Ale zameriava svoju pozornosť aj na ekonomickú a spoločenskú rovnováhu prostredia, v ktorom sa rozvíja (Balmford et al., 2009).

Podľa uvedenia Buchera (2010) udržateľnosť spočíva na troch základných pilieroch: ekonomický, environmentálny, sociálny (spoločenský). Súčasný vývoj udržateľnosti v rámci cestovného ruchu však vyžaduje potrebu ďalších dvoch pilierov kultúrneho a technologického (Ceballes-Lascuráin, 1996). V územiach cestovného ruchu sa produkty tvoria nielen z hľadiska základných podmienok pobytu, ale niektoré sú v nich už vybudované a koncentrované. Pritom ponuka cestovného ruchu musí byť vnímaná komplexne z pohľadu územnej koncentrácie (Švedová et al., 2020).

Podľa dokumentu Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike z roku 2005 kategorizujeme regióny do 4 skupín:

1. kategória – regióny s medzinárodným významom (Bratislavský, Severopovažský, Tatranský, Horehronský);
2. kategória – regióny s národným významom (Košický, Šarišský, Strednopovažský);
3. kategória – regióny s nadregionálnym významom (s dlhodobého hľadiska Záhorský a Ipeľský);
4. kategória - regióny s prevažujúcim významom na regionálnej úrovni (v krátkodobom horizonte Hornozemplínsky a Dolnozemplínsky) (Ústav turizmu, 2005).

Z výsledných hodnôt jednotlivých regiónov vyplýva, že žiadny región na Slovensku nie je bez potenciálu pre cestovný ruch. Dokonca z dlhodobého hľadiska má každý región minimálne nadregionálny význam.

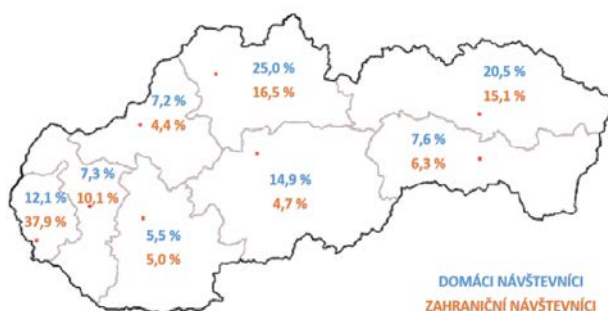
Dáta a metodológia

Cieľom predloženého článku je na základe získaných teoretických poznatkov, analýz a zistení zhodnotiť pohľad respondentov na uplatnenia trvalo udržateľného cestovného ruchu v rozvoji cestovného ruchu v regióne Košického kraja.

Košický kraj disponuje 4 veľkoplošnými chránenými územiami a to národný park Slovenský raj a Slovenský kras a chránené krajinné oblasti Latorica a Vihorlat. Prírodným unikátom európskeho významu je Dobšinská ľadová jaskyňa i Herlianský gejzír. Hospodársky i rekreačný význam majú vodné nádrže Zemplínska šírava, Bukovec, Ružín a Palcmanská Maša.

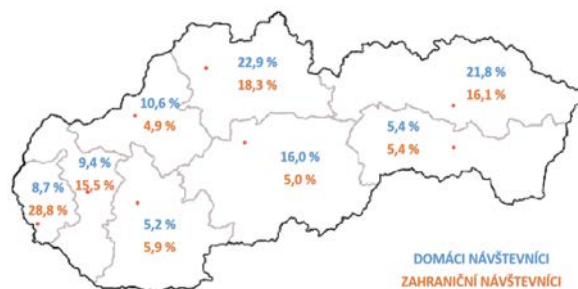
Gemer okres Rožňava	Spiš (južný Spiš) okresy Spišská Nová Ves, Gelnica, časť Rožňavy obce Dedinky a Stratená
Subregióny Jaskyňa Domica s presahom na Aggtelek v Maďarsku Rožňava a okolie Slovenský kras s presahom na Maďarsko Národný park Slovenský kras Jaskyne zapísané v zozname UNESCO Hrad Krásna Hôrka, kaštieľ Betliar, kostoly na Gotickej ceste, technické pamiatky na Železnej ceste a ďalšie kultúrne pamiatky Historické banské mesto Rožňava Turistika a cykloturistika Víno, gastronómia	Subregióny Slovenský raj sústredenie pamiatok UNSECO Plejsy lyžiarske stredisko Národný park Slovenský raj Historické dedičstvo UNESCO –Spišský hrad a okolie Kultúrne pamiatky Sezónne krátkodobé pobytové balíky (OOCR Slovenský raj) Dobšinská Ľadová jaskyňa (UNESCO) Historické mesto Spišská Nová Ves Lyžiarske strediská Spiša Ružín ako najkrajšia vodná plocha na Slovensku Turistika a cykloturistika Turistická karta SPIŠ (OOCR Spiš)
Abov (Košický región) Košice - okolie	Dolný Zemplín
Zádielska dolina Kúpele Štós Jasov - barokový kláštorňý komplex a UNESCO jaskyňa Múzeum vín v Moldave nad Bodvou Skanzen v Nižnej Myšli Ružín ako najkrajšia vodná plocha na Slovensku Cykloturistika Montánny cestovný ruch v oblasti bývalých bankských miest (Jasov, Medzev)	Okresy Michalovce, Sobrance, Trebišov Subregióny Zemplínska šírava, Tokajské vrchy, vinárska oblasť, Zabodrožie, Súbor drevených kostolíkov Turistické strediská Zemplínskej šíravy a okolie (jazero Vinné, jazero Morské oko) Svetová vinohradnícka oblasť (Tokajská vínna cesta) Pobytový balík – Víkend plný vína Vodná turistika v Medzibodroží (vypožičiavanie lodí rieka Bodrog) Historické a prírodné dedičstvo zapísané v zoznamoch UNESCO (drevený kostol, prales) Cykloturistika Kultúrne pamiatky Náboženský turizmus

Tabuľka 1 - Regióny Košického kraja a ich potenciál
Zdroj: vlastné spracovanie

Obr. 2 - Podiel počtu návštevníkov v jednotlivých krajoch Slovenska za rok 2021

Zdroj: Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky

Obr. 3 - Podiel prenocovaní návštevníkov v jednotlivých krajoch Slovenska za rok 2021
Zdroj: Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky

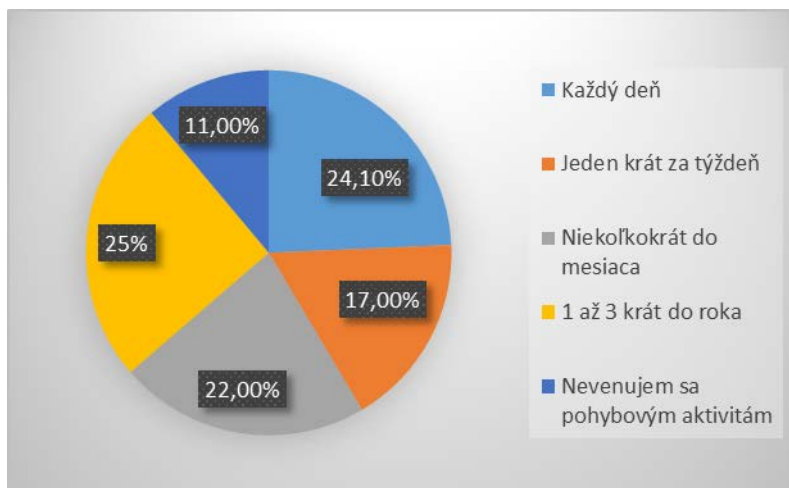
Podľa vyššie uvedených dát v mape je viditeľné, že Košický kraj v roku 2021 v porovnaní s rokom 2020 mierne vzrástol v počte zahraničných návštevníkov z 5,3 %, ale počet domácich návštevníkov sa nezmenil. Podiel prenocovaní sa znížil oproti roku 2020 o 0,3 % pri domácich návštevníkoch z 5,7 % a podiel zahraničných návštevníkov sa naopak zvýšil o 0,2 % z 5,2 %.

Výskum bol realizovaný dotazníkovou metódou s cieľom zistiť povedomie návštevníkov Košického kraja a jeho potenciálu v rámci rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu v regióne Košického kraja. Cieľovou skupinou bola široká verejnosť, ktorej názory a vedomosti zobrazujú nielen záujem návštevníkov o ekologickejšie aktivity CR, ale aj prekážky rozvoja týchto aktivít. Dotazníky boli distribuované elektronicky, vo väčšej miere prostredníctvom správy na sociálnych sieťach alebo emailom. Tento typ dopytovania dotazníkov sme zvolili z dôvodu rýchlej spätnej väzby. Nakoľko pomerne veľká časť populácie využíva elektronickú komunikáciu, vyplňanie a vyhodnocovanie získaných dát prebieha rýchlejšie. Aj to je dôvod prečo sme zvolili práve tento spôsob získavania údajov. Na dotazník odpovedalo 112 respondentov, z celkových 140 predložených dotazníkov, čo predstavuje 80% návratnosť. Dotazníkový formulár pozostával najmä z kategorických a uzatvorených otázok, pričom išlo o výber jednej alebo v niektorých prípadoch aj z viacerých možností. Zo vzorky 112 ľudí, ktorí odpovedali bolo 55,4 % (62) mužov a 44,6 % (50) žien. Viac ako polovica (52,7 %) z celkového počtu opýtaných ľudí patrí do vekového rozmedzia 26 – 45 rokov, druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria 46 – 65 roční respondenti a najmenej účastníkov ankety patrilo do vekovej kategórie – 66 a viac rokov. Druhú najmenej zastúpenú kategóriou respondentov tvorili opýtaní vo veku 15 – 25 rokov.

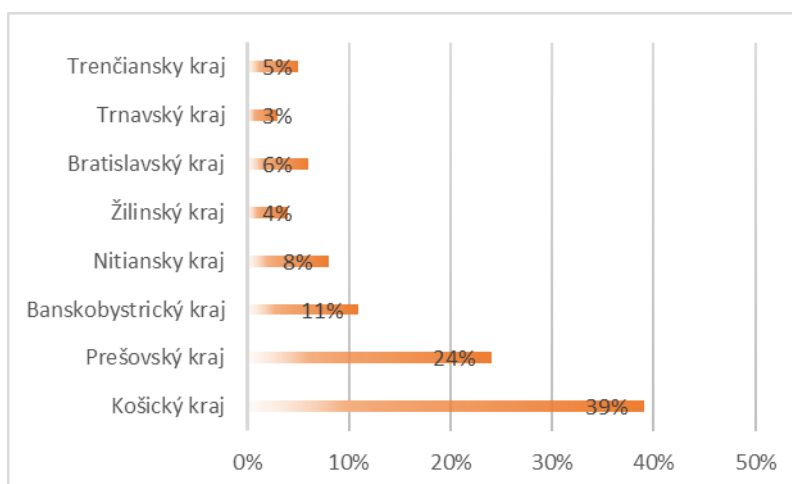
Výsledky a diskusia

V rámci skúmanej problematiky sme zisťovali názor respondentov na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu, kde si mohli vybrať z tzv. dichotomických odpovedí - áno a nie. Veľká časť (86,6 %) odpovedajúcich si myslí, že trvalá udržateľnosť napomáha rozvíjať CR, zatiaľ čo iba 13,4 % sa domnieva že nie.

V nasledujúcej otázke sme spozorovali, že zo vzorky 112 ľudí sa 24 % venuje pohybovým aktivitám v prírode (lesnom prostredí) každý deň, 18 % jedenkrát za týždeň a 22 % niekoľkokrát do mesiaca. Najviac (25 %) účastníkov prieskumu odpovedalo, že sa pohybuje 1 až 3 krát do roka a 11 % sa vyjadriло, že sa nevenuje pohybovým aktivitám. Uvedené skutočnosti sú vyjadrené v grafe 1.

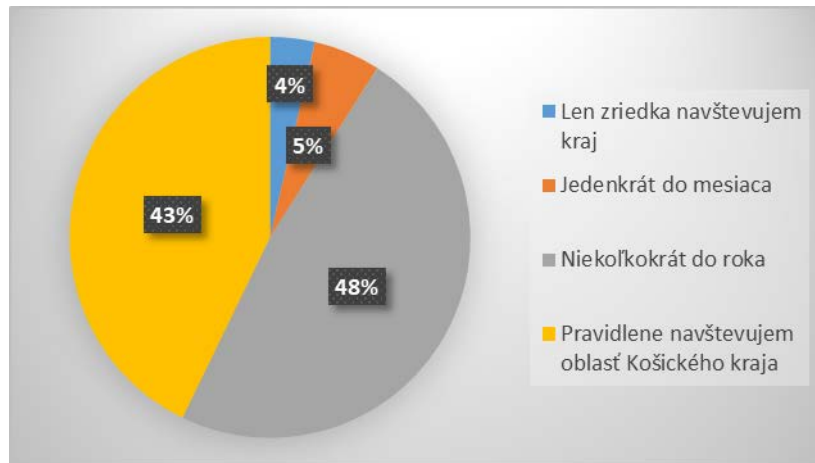

Graf 1 – Intenzita pohybových aktivít respondentov
Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 2 – Kraj, z ktorého respondenti pochádzajú
Zdroj: vlastné spracovanie

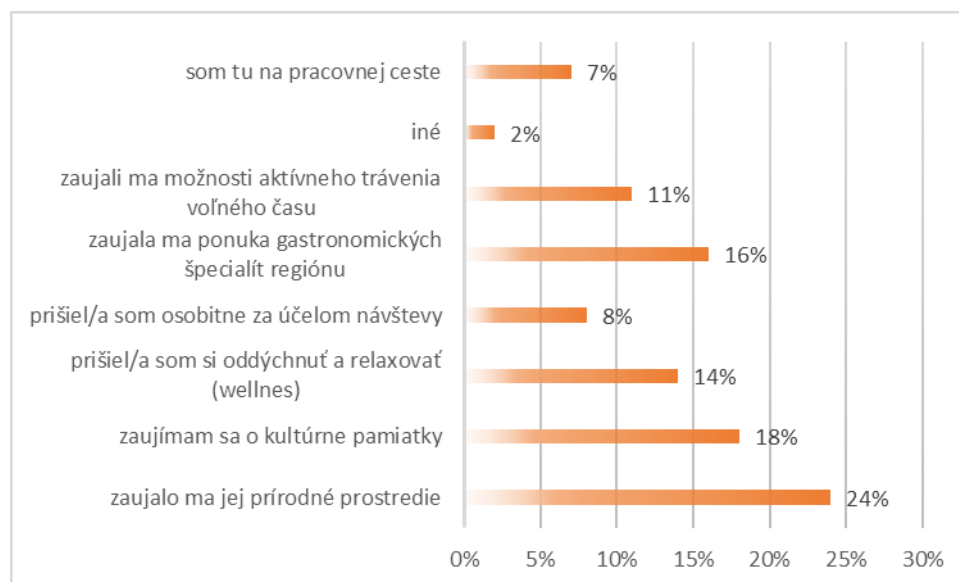
Graf 2 zobrazuje, z ktorého kraja opýtaní respondenti pochádzajú. Graf 3 poukazuje na intenzitu návštevnosti regiónu Košického kraja. 54 respondentov, čo predstavuje 48 % sa vyjadrilo, že navštevuje kraj niekoľkokrát do roka. Danú oblasť navštevuje pravidelne 48 respondentov čo predstavuje 43 % opýtaných. Počet odpovedajúcich, ktorí len zriedka navštevujú región sa vyšplhal na 4 ľudí (4 %). Tak isto malá časť sa vyjadrila, že navštevujú oblasť jeden krát do mesiaca.

Graf 3 – Intenzita návštevnosti regiónu Košického kraja

Zdroj: vlastné spracovanie

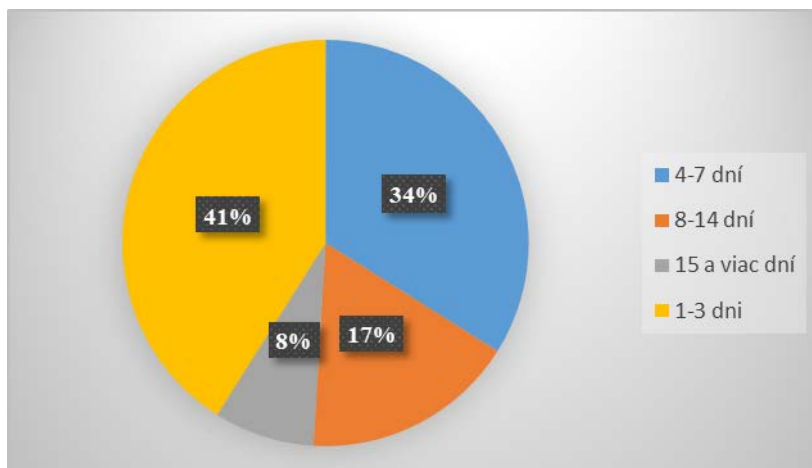
V ďalších otázkach sa zaoberáme dotknutým územím. Pri otázke, aký je dôvod návštevy respondentov v území sa nám vyjadrili odpoveďami zobrazenými v grafe 4.

Graf 4 – Dôvod návštevy kraja

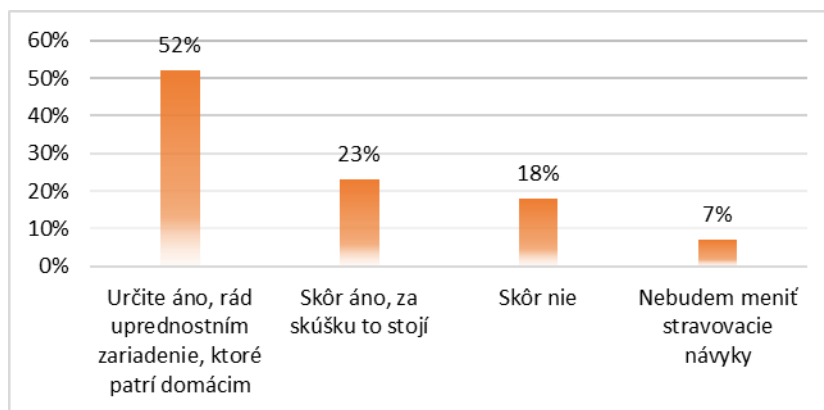
Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 5 vypovedá o dĺžke pobytu skúmanej vzorky v rámci riešenej oblasti. Najväčšiu časť 41 % tvoria respondenti, ktorí chodievajú do kraja na 1-3 dni. Z tých, ktorí navštevujú rekreačnú oblasť 34 % uprednostňuje pobyt v dĺžke 4-7 dní. 17 % odpovedajúcich preferuje 8 až 14 dňový pobyt a 8 % dáva prednosť až 15 a viac dňovému pobytu v regióne.

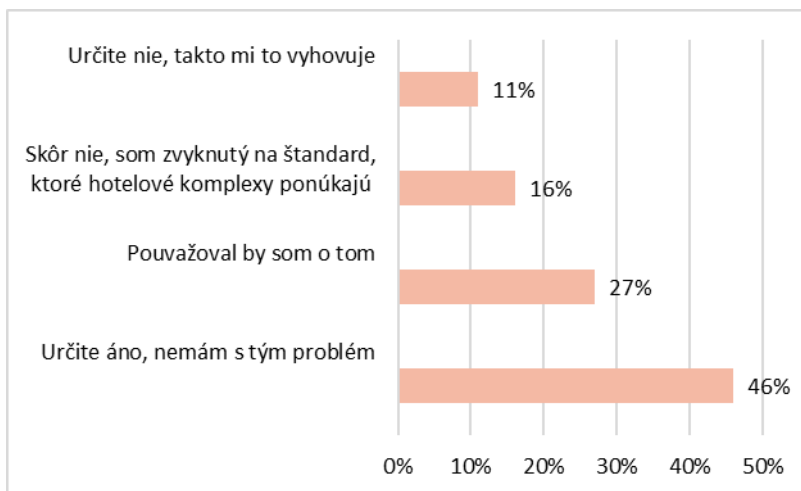
Graf 5 – Dĺžka pobytu respondentov
Zdroj: vlastné spracovanie

Na otázku „Ak by ste mohli ekologickejšie cestovať, ale museli by ste sa kvôli tomu vzdať jedál z plastových/jednorazových nádob, prijali by ste takúto možnosť?“ sa nám naskytla nasledovná odpoveď zobrazená v grafe 6.

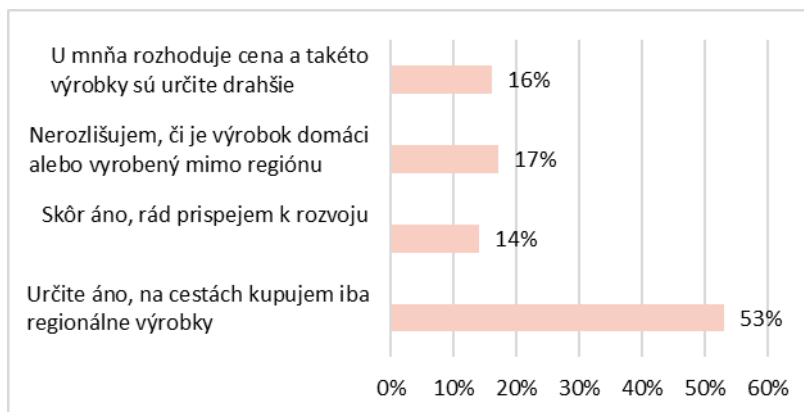
Graf 6 – Zmena stravovacích návykov
Zdroj: vlastné spracovanie

K otázke, či by respondenti prijali možnosť ak by mohli ekologickejšie cestovať, ale museli by sa kvôli tomu vzdať ubytovania vo veľkých hoteloch a namiesto toho by bývali v ubytovacích zariadeniach patriacich obyvateľom navštívenej lokality sa vyjadrili v grafe 7.

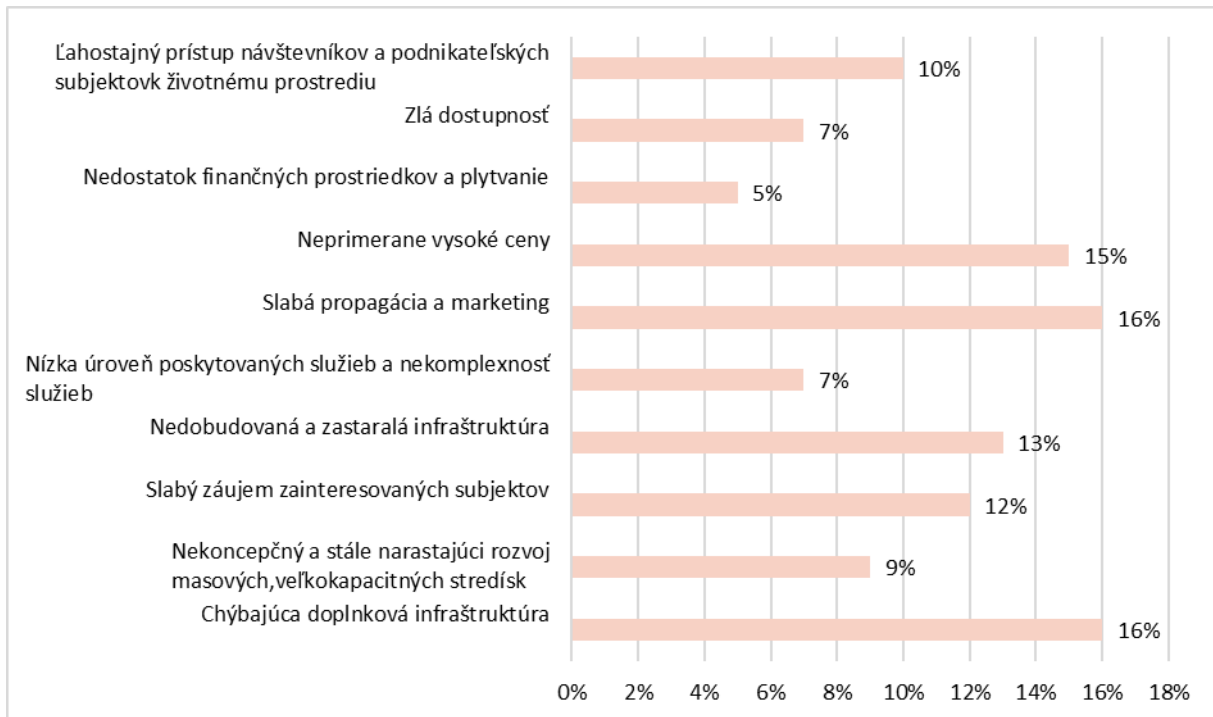
Graf 7 – Zmena ubytovacích návykov
Zdroj: vlastné spracovanie

Ak by ste mali možnosť svojím cestovaním pomôcť miestnemu obyvateľstvu kúpou ich tradičných regionálnych výrobkov, urobili by ste tak? Touto otázkou sme získali odpovede zobrazené v grafe 8.

Graf 8 – Regionálne výrobky
Zdroj: vlastné spracovanie

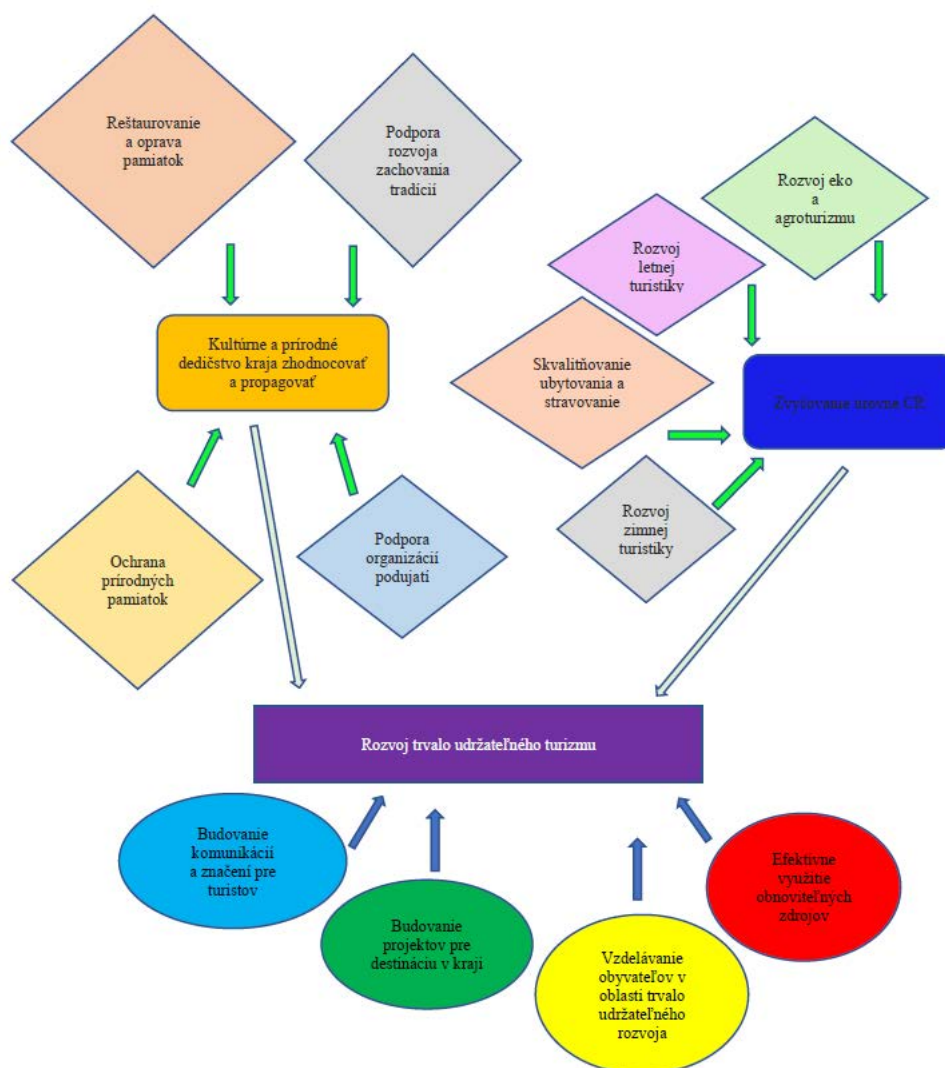
Jednou z dôležitých úloh bolo pomenovať bariéry rozvoja trvalo udržateľného rozvoja CR v kraji. Tejto téme bola venovaná ďalšia otázka, pričom účastníkom prieskumu sme umožnili označiť 3 z 11-tich možných odpovedí (graf 9).

Graf 9 – Bariéry rozvoja ekoturizmu podľa respondentov Košického kraja
Zdroj: vlastné spracovanie

Na záver sme sa pýtali účastníkov na snahu prispievať k ochrane životného prostredia pri uskutočňovaní aktivít. 67 % respondentov uviedlo, že sa pri realizácii ekoturistických aktivít snažia prispievať k ochrane životného prostredia a 33% zvolilo odpoveď „nie“.

Na základe získaných informácií možno skonštatovať, že Košický región má predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, nakoľko disponuje výborným prírodným prostredím a hodnotnými kultúrno-historickými pamiatkami. Je ideálnym miestom aj pre realizáciu športovo-rekreačných aktivít v letnom aj zimnom období. Treba ale zdôrazniť, že pomerne častým odrádzajúcim faktorom pre návštevníkov je nedobudovaná a zastaralá infraštruktúra a nekomplexnosť služieb. Po analýze záujmového územia môžeme povedať, že v Košickom kraji je priestor pre rozvoj šetrnejších foriem cestovného ruchu. Je však potrebné podporiť iniciatívy občianskych združení a oblastných organizácií aj zo strany štátu, obcí a iných kľúčových zainteresovaných subjektov. To však neznamená jeho neustály a bezhraničný nárast, preto je potrebné citlivo usmerňovať rozvoj turizmu a jeho návštevnosť predovšetkým v jeho najkrehkejších lokalitách. Na ľahšiu realizáciu rozvoja trvalej udržateľnosti navrhujeme schému pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v regióne Košického kraja.

Obr. 4 - Schéma pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu

Zdroj: Vlastné spracovanie

Záver

Môžeme veriť, že podpora trvalo udržateľného rozvoja sa v zasiahnutých komunitách stretne s porozumením a bude spoločensky vnímaná aj ako nástroj regionálneho rozvoja. Očakávame tiež, že produkty regiónu vytvoria medzi návštevníkmi a ich hosťiteľmi osobnejší vzťah, a že návštevníci budú z destinácie odchádzať s pocitom, že ich pobyt mal pozitívny dopad nielen na životné prostredie, ale aj na miestnu komunitu. Článok nám poukazuje na zvyšovanie záujmu o trvalú udržateľnosť aj v oblasti cestovného ruchu.

Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda: PaedDr. Milena Švedová, PhD., MBA

Príspevok vznikol za podpory Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (KEGA 005PU-4/2022).

Použitá literatúra

1. BALMFORD, A. et al., 2009. *A global perspective on trends in nature-based tourism*. PLoS biology, 7(6), e1000144.
2. BEDNÁROVÁ, Ludmila, 2011. *Sustainable tourism management*. In: R. Kotulič (Ed.), Zborník vedeckých prác katedry ekonómie a ekonomiky (28-33). Prešov: Prešovská univerzita.
3. BUCHER, S., 2010. *Kultúrny cestovný ruch ako predpoklad trvalo udržateľného rozvoja regiónu*. Zborník II. Z Medzinárodná konferencia doktorandov o geoturizme (227-234). Košice: Technická univerzita v Košiciach.
4. BUTOWSKI, L., 2012. *Sustainable Tourism-A Model Approach*. Tech [online]. [cit. 2022-08-03]. Dostupné z: <https://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/35517.pdf>
5. CEBALLES-LASCURÁIN, H., 1996. *Tourism, ecotourism and protected areas: The state of nature based tourism around the world and guidelines for its development*. UCN, Gland, Switzerland and Cambridge.
6. Eurostat, 2019. *Tourism industries-economic analysis-Statistics explained*. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/Eurostat>
7. GREGOROVÁ, B. a KOREC, P., 2017. *Cestovný ruch ako významná súčasť rozvojového potenciálu regiónu Východné Slovensko*. In: *Acta geographica universitatis Comeniana*. Roč. 61, č.2., s. 183-200. Vyd. Grego Univerzita Komenského v Bratislave.
8. HESKOVÁ, M. et al., 2015. *Konkurenceschopnosť regiónu a firem ve sjednocující se Evropě* 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
9. Chung, M. G., et al., 2018. *Global relationships between biodiversity and nature-based tourism in protected areas*. In: *Ecosystem Services*. Roč. 34(A), s. 11-23. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2018.09.004>
10. KUENZI, C. a MCNELLY, J., 2008. *Nature-Based Tourism*. In: O. Renn and K. Walker (eds.), *Global Risk Governance*. 155-178. Springer, Dordrecht.
11. MARÁKOVÁ, V. a GAJDOŠÍK, T., 2013. *Kooperatívny manažment a marketing cieľového miesta ako faktor zvyšovania ekonomických účinkov cestovného ruchu*. In: *Aktuální problémy cestovního ruchu* (137-145). Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava.
12. MARÁKOVÁ, V., GAJDOŠÍK, T. a MARCIŠ, M., 2020. *Stratégia rozvoja ekoturizmu v Košickom kraji*. Košice: JES Slovakia, s.r.o.
13. MITRÍKOVÁ, J. a DZUROV VARGOVÁ, T., 2019. *Ekoturizmus v kontexte ochrany prírody a krajiny: (vybrané kapitoly): vysokoškolská učebnica*. - 1. vyd. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
14. NOVACKÁ, Ľ., BAŽÓ, L., BENEŠOVÁ, D., et al., 2020. *Súčasnosť cestovného ruchu v trajektórii budúcnosti*. Zlín: Radim Bačuvčík – VeRBuM Zlín, 1. vyd.
15. ŠAMBRONSKÁ, K., 2020. *Domáci cestovný ruch Slovenska pred a v čase pandémie Covid-19*. In: K. Šambronská, M. Matušíková & A. Šenková (Eds.), *Vplyv COVID-19 na odvetvie cestovného ruchu a nadväzná odvetvia* (130-142). 1. vyd. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
16. ŠAMBRONSKÁ, K. a MATUŠÍKOVÁ, D., 2020. *Analýza vybraných ukazovateľov stavu cestovného ruchu v krajinách Vyšehradskej štvorky vo vybranom období*. In: D. Matušíková, K. Šambronská & Švedová M. (Eds.), *Cestovný ruch v dvadsaťročnici od prelomu milénia – výkony, výzvy, trendy: elektronický dokument*. 1. vyd. (56-70). Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
17. ŠENKOVÁ, A., 2021. *Analysis of approaches in the field of environmental management in the hotel industry in Slovakia*. In: *e-HotelLink: elektronický dokument*. 1-9. Belehrad, 1. [online]. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://ehl.vhs.edu.rs/2020/2020-01.pdf>
18. ŠVEDOVÁ, M., MÁLEK, Z. a GALLO, P., 2020. *Destinačný management*. 1. vyd. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
19. TIES, 1990. *Ecotourism*. [online]. [citované 2022-8-3]. <https://ecotourism.org/ties-overview/>
20. ÚSTAV TURIZMU, s.r.o., 2005. *Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=102523>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189